
KAMPLEVEN

DOOR WILMA

FAIRFIELD met zijn vogelendorp en in rooksluiers gehulde, brandende bergen, de zon bloedrood boven de westerkim! en het Kaffermeisje met den helgelen hoofddoek, vlug als een gazelle voor ons uit dansend op het smalle voetpad tusschen het stekelige gras, en daarna het eenzame graf midden in het Boschveld! Maar dat was aan het einde van ons veertiendaagsch kamp- leven op Tusschenkomst, de plaats, 140 mijlen Noord-West van Pretoria achter Fairfield aan de Krokodilrivier.

Dat ik met Fairfield begon, heeft zijn oorzaak in het weten van dit eenzame graf, waardoor het wilde winterveld zoo plotseling aan beteekenis en aan schoonheid, aan leven won.

Ons kamp lag op Tusschenkomst en daar hebben we een stuk ruw Afrikaansch leven meegemaakt, bijna te ruw voor menschen, die aan niets gewoon zijn; maar er waren daar twee dingen, die opwogen tegen iedere ontbering, dingen, die bij de eeuwigheid behooren, namelijk tijd en stilte, niet de tijd van de luiheid en de stilte van den dood, maar de tijd van het sterke, geduldige wachten en de stilte van verborgen leven, dat opwaakt, en antwoord geeft, zoodra er een stem is, die roept. Deze beide dingen hebben voor mij hun glans gelegd over het leven in deze wilde wereld van het Boschveld, of het winterveld, zooals de menschen daar het meestal noemden, wijl boeren uit vergelegen plaatsen hier bezittingen hebben en gedurende de wintermaanden van Mei tot aan den regenval, in October of November hun kudden ossen hier komen weiden, als ophun eigen plaatsen hetzij door droogte of door de sprinkhanen de voorraad gras is uitgeput.

Die boeren leven er in grashutten met hun heele gezin, of alleen met een paar kaffers.

Soms ook, zooals op Tusschenkomst, laten ze het vee in de hoede van een paar vertrouwde inboorlingen.

Naar zulk een winterveld trokken we langs een weg, waaraan een Hollander zijn auto zeker niet gaarne gewaagd zou hebben; en wij trachtten ons, met de voor het kampleven bestemde kussens en dekens, tegen de al te ruwe stooten te beschermen.

Want het ging langs een smallen met diepe, schuine geulen doorvoorden weg door eindelooze wildernissen van naakt stekelbosch. „Denk er om”, heette ieder oogenblik het korte bevel van onzen handigen chauffeur, en dan zagen we hem voorzichtig manoeevreeën met zijn stuur, toch zonder dat hij kon beletten, dat we door elkander geworpen, of omhoog geschokt werden, zoodat we met onze hoofden bijna tegen de stangen van de overkapping vlogen.

Of . . . „Bukken!” . . . ja, want daar stak een tak met lange scherpe dorens gewapend dwars over den weg en trok knarsend zijn spoor over het glimmende lak van de auto; een andermaal was het een tak met dorens als kattennagels die mij ook werkelijk eenmaal, toen ik niet snel genoeg bukte in de kraag greep en een breede reep tot op mijn ceintuur toe uit mijn blouse scheurde.

We hebben lachend met spelden de reep weer ingevoegd. Dat is Afrika, en dat moet men goedvinden van Afrika, wil men het land met zijn geheimnissen liefkrijgen.

Na de stekelbosschen reden we door kale, steenachtige vlakten, waar nauwelijks een grassprietje groeide, tusschen neergesmeten rotsblokkengevaarten, waarvan de hellingen bezaaid lagen met woeste klippen, zoo grillig door elkan- der alsof ze door de kracht van inwendig vuur uit het hart van de bergen daar neergeslingerd waren; de wonderlijkste aloës en cactussen en Kaffer- boomen met hun bloemen als oranje- roode vlammen kwamen uit de rots- bergen gebroken, naar de zon, de zon in Afrika! die maakt, dat de menschen het land liefhebben, te liever, naarmate

Een van de jagers in het kamp

ze feller hebben gestreden met droogte en sprinkhanen en hagelslag, en al de geweldige krachten die dreigend opstaan tegen de menschen, die aan dezen grond zijn verborgen schat trachten te ontworstelen.

De zon is toch hun bondgenoot al leek ze in dit arme veld ook de vijand.

Want nu kwamen we door Kaffersteden, ordelijk, maar van een bruine naaktheid en troosteloosheid, als de bruine, met enkele kleurige vodden behangen lichamen van de Kaffers zelf. Waar leefden deze menschen van? Zoover het oog reikte roode rotsgrond geen enkel grassprietje, enkel wilde stekelbosschen met lange witte dorens hier en ginds. Waarmee voedden zich die zwarte varkens, die den grond buiten de bruine leemen muurtjes, die de erfjes afsloten, omschoffelden? En al de kleine bonte geitjes, die daar zoo dartel rondsprongen, leefden die enkel van de zon?

Toen de auto door de locatie snorde

vertoonden zich bruine gezichten boven de leemen muurtjes, van half-angstige half nieuwsgierige vrouwen. De mannen kwamen dichterbij, maar we konden uit hun aanwijzingen over den weg dien we volgen moesten niet veel wijzer worden.

Dan ging het weer door roode rotsbergen, als grillig opgestapelde pyramieden, planloos, doelloos schijnbaar in de vlakte opgebouwd; maar we reden naar gindsche schoone, blauwe bergen; door een van de bergpoorten moesten we heen om op onze plaats te komen.

Toch, dichtbij, waren het dezelfde roode, stekelige rotsen, de zon blakerde, we waren dankbaar toen we aan de Krokodilrivier kwamen. Daar was groen, daar was vruchtbaarheid.

Op een van de plaatsen langs de rivier hielden we twee dagen rust.

Daarna ging het verder, eerst langs een smal pad naar beneden tot op den zandigen oever van de rivier; daar kregen we van den eigenaar der plaats

een gespan van zes rood-
bonte ossen met een zwarten
drijver. De ossen werden
voor de auto gespannen en
zoo ging het voetje voor
voetje door het ondiepe
water tusschen hooge, violette
bergen naar de overzijde.

Daar trokken de ossen de
auto tegen den kant op langs
een smal hobbelpad, waar de
drijver niet eens naast zijn
span kon loopen, maar zijn
lange zweep van af den rotsi-
gen berm over de geduldige
ruggen liet klappen.

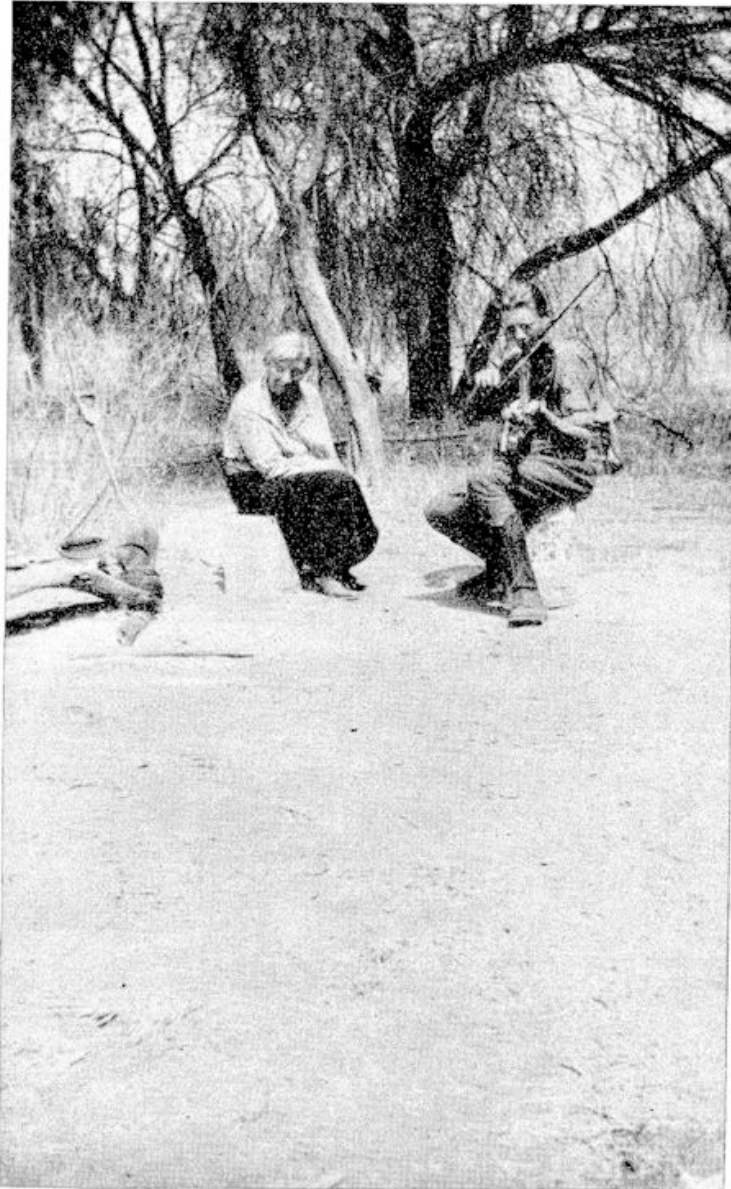
Enmaal boven, ging het
wéér met een vaartje over
vlakten met reusachtige, ge-
bulte, grauw-zwarte steenen,
omringd door een krans van
kleinere, als slapende schild-
padden.

Scully vertelt in een van
zijn merkwaardige boeken
over Zuid-Afrika, hoe deze
steenvlakten de wijkplaats
zijn voor de koedoes, als
ze door jagers achtervolgd
worden. Doorde eigenaardige
vorming van hun hoeven zijn
ze in staat zonder uitglijden
op die gladde gebulte schil-
den te loopen, terwijl een
paard er onverbiddelijk de
pooten breekt.

We reden door zanddrif-
ten, waarin we de wielen
van de auto onder ons voel-
den slippen en de motor
maar nauwelijks de kracht
had den wagen tegen de zandige hel-
ling op te trekken.

In een van die driften bleven we op
den terugweg dan ook steken, ander-
half uur lang in de brandende zon,
geen menschelijk wezen ver in
den omtrek, geen druppel water!

Wat hebben onze twee dappere ja-
gers gezwoegd en gezweet om de auto,

Een van de jagers speelt voor mij op de viool bij het kampvuur

eerst over een paadje van steenen, en
toen dat niet gelukte over een paadje
van wilgenteenen naar boven te krij-
gen.

Mijn zuster zat onderwijl doodbe-
daard, onder een stekelboom met haar
proviandtin, en sneed en boterde brood
voor de doodvermoeide mannen. —

Maar eindelijk kwamen we dan toch

De oude Elias, de Kafferking, bij het Kampeeren

op Tusschenkomst, tegen drie uur in den middag.

Ons kamp lag op eenige honderden meters afstand van de Krokodilrivier, twee tenten, een voor de twee jagers en een voor mijn zuster en mij, daar tusschen was een plek voor het kampvuur; met wat afgekapte doornbosch hadden de twee kaffers een soort van

omrastering gemaakt, zoodat we 's nachts geen ongewenscht bezoek konden krijgen van ossen, die aan ons tentzeil kwamen knagen. De kafferhut lag dicht in onze buurt bij de groote open plek aan de rivier waar de twee honderd ossen zwart en bont en bruin met geweldige horens, naar hun drinkplaats kwamen.

Ik zie hem nog voor mij, den ouden Elias, een kafferking, met den breeden mond en de goedige oogen in zijn verweerd gezicht.

Hij had altijd een vilten jagershoedje met een hazenbontje er om heen, op zijn hoofd.

De andere, Willem, was een mooi type met regelmatige trekken maar duister geheimzinnig in zijn zwijgen, alsof hij broedde over halfbegrepen donkere gevoelens in de uiterste diepten van zijn wezen.

Als die man eens ontwaakte tot zijn kracht! — Onze jagers hadden natuurlijk geen rust. Nauwelijks hadden we onze middagthee gedronken of zij trokken er in de Ford op uit met de geweren en den ouden Elias als wegwijzer. Wij maakten onze tent in orde, legden onze dekens en kussens op de stretchers, ordenden onze tins met proviand, en namen onze

omgeving eens op. Een wilde winter wereld was het! Naakte stekelbosschen, als struik of als boom opgegroeid met lange witte dorens. Een enkele groene boom daartusschen, en de grond bedekt met kort geel gras. Gewoonlijk schiet het hier manshoog op; het wordt niet gemaaid, maar bleekt in den winter tot stroo. Nu was het

tot even boven den grond door de sprinkhanen afgevreten, maar scheen toch nog voedsel genoeg op te leveren voor het vetweiden van de ossen.

Naar de rivierzijde lag het veld wat open, met enkele lage dorens begroeid, een enkele naakte, verweerde, of afgeknakte boom daartusschen.

We waagden ons niet ver buiten het kamp, het liep tegen zonsondergang; maar op die open plek konden we de tenten in 't oog houden. Daar, bij de rivier hadden we het uitzicht op de bergen, diep violet in de avondzon, de boschrand lag daartegen aan, koperrood; in de bocht, die de rivier maakte in de richting van de bergen stond een enkele boom tusschen het lage, naakte hout met een hoogen rechten stam en een frisch groenen bladerkroon, de maghlotsan, zoo als de Kaffers hem noemen, groen in den winter, bladerloos in den zomer. De hemel spande zich daarover uit vol kleuren, maar het blauw had hier in het paarlemoer de overhand boven het groen. De struiken met hun lange witte dorens leken in de vallende schemering op witte nevelsluiers tusschen het naakte boomenzwart. We hoorden wonderlijke geluiden aan den overkant als het blaffen van honden „hou-hou” — dat waren de wilde kalkoenen, en het wonder brieschen van de zebra's die in groote troepen door de vlakke zwierven, we hoorden de tarantalen roepen en de boschkraaien onder oorverdoovend lawaai hun avondbijeekomsst houden, tot het geluid van de auto als een vreemde klank uit de beschaafde wereld ons naar het kamp riep.

Nu werd het snel donker. Het kampvuur smeulde, de ketel met water stond op de heete sintels en daarnaast een pannetje met boonen en spek voor ons avondeten. We zaten op tins of op reisdekens en tusschen ons stond een kist met een rood kleedje er over, onze tafel. Om ons heen werd een muur van duisternis opgetrokken, waarachter de onbekende geluiden van de wildernis

zich vermenigvuldigden, naar mate de muur dichter en hooger werd. —

Daar kwam de oude Elias plotseling als door een opening in dien muur ons kamp binnenstappen. Hij had de geschoten fazanten en patrijzen schoon gemaakt. „Kom Elias”, zegt mijn zuster „braai jij nou mooi die goeters vir ons.”

„Hm” zei Elias, het teeken van toestemming bij de Kaffers.

Hij sneed twee stokken, met een vork er aan, en spande op ieder van die vorken een schoongemaakte vogel.

Daarna ging hij op den grond zitten, steunde het midden van de stokken op een bijgesleepten boomstronk en drukte met zijn gesandaalde voeten de beginnenden neer; zoo stonden de vogels boven de sintels, en geduldig, onbewegelijk, zwigend wachtte Elias op het bruin worden.

Wij keken toe. Als het vuur te veel doofde, porde hij het met een dooden tak wat op; dan speelden de vlammen over zijn bruin gezicht, en vertoonden het in al zijn raadselachtigheid en mildheid tegelijk.

Waar dacht hij op dat oogenblik toch aan, die oude Kafferking!

Woog hem de zorg over zijn onderdanen in gindsche Kafferstad? Ging het niet zoo goed meer in zijn Koninkrijk, sedert de blanken hem het grootste gedeelte van zijn macht ontnomen hadden?

Was het eerbied of was het verachting, haat misschien? Niemand kon dat weten; zijn ondoorgrondelijk gezicht verraadde niets.

Toen de vogels gereed waren stond hij op en wandelde met groote, langzame schreden terug naar zijn tent.

Het begon koel te worden. We wierpen stukken boomstam op het vuur, dat hoog opvlamde en ons heele kraaltje verlichtte. We aten ons avondmaal en dronken onze thee daarbij, en daarna praatten we, terwijl we het hout lieten vlammen, dat het een lust was.

Een van onze jagers was sterk in het vertellen van geestige anecdoten, de

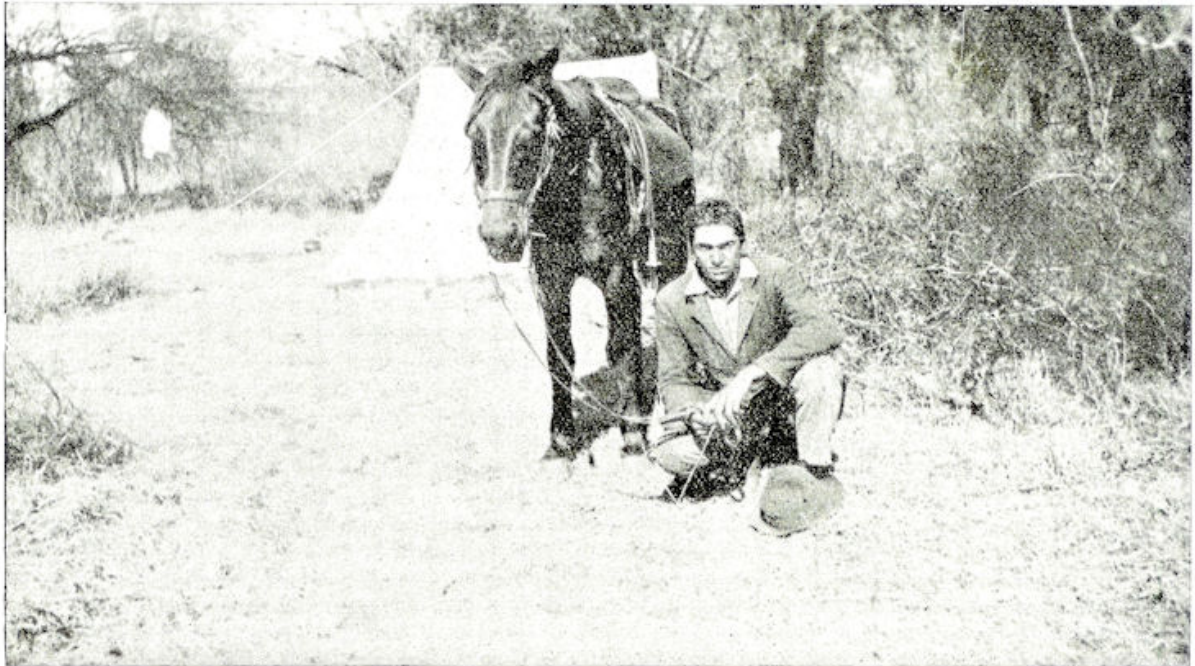
andere zorgde voor het vuur, of speelde op zijn viool, en trachtte voor ons de ruwheid van het kampleven wat te verzachten.

We luisterden naar de geluiden van den nacht, het blaffen van de quagga's en het lachen van een hyena. Tusschen de stekelbosschen door zagen we den

Maar als de vogels in dit land gaan roepen, dan is de dag ook nabij.

Dan sloop ze uit de tent, blies het kampvuur aan en zette den ketel met water op; we kregen onze morgenthee, als thuis, en daarna kwam de een na den ander te voorschijn.

We ontbeten met havermout en brood,

Jonge Boer, die in het kamp een bezoek komt brengen

gloed van het vuur bij de Kafferhut als een gouden waaier zich uitbreiden; we hoorden melancholiek eentonig gezang en zagen dat het Zuiderkruis al laag stond.

Dat werd voor ons iederen avond de tijd om naar bed te gaan; we ruimden het kamp wat op, gooiden het vuur dicht en kropen in onze tenten diep onder de wol, want de nachten waren ijskoud al brandde de zon overdag ook nog zoo fel. —

Mijn zuster hield van vroeg opstaan. Ze werd wakker bij het eerste vogelengeluid, als het nog heelemaal donker was.

dat we onderweg nog hadden kunnen koopen op een waterstation. Iederen morgen, als de oude Elias merkte, dat er leven was in ons kamp, kwam hij zijn opwachting maken: „Mô-re baas, „Mô-re nooy”, tegen mijn zuster, en „Mô-re ou-missies” tegen mij. Als hij zijn orders voor de jachtpartij van dien dag ontvangen had, verdween hij met zijn grooten, langzamen stap, waarna Willem verscheen.

Willem groette nauwelijks, hij zag er somber en dreigend uit.

„Willem, loop, haal die water, ons het glad nie water nie.”

De jongen baas zei het streng, maar

dat beviel Willem beter, dan de zachtere toon, die wij meestal aansloegen.

Willem zette het groote tin op zijn hoofd, en zonder een woord, op zijn dooie gemak, wandelde hij naar de rivier.

Als de heeren weg waren, hadden wij de kust vrij, om ons behoorlijk te wasschen, en het kamp op te ruimen.

verwongen getempteerde boomen; heele stukken bosch waren er, vol ruw afgebroken stammen met verrafelden bast, alsof het granaatvuur ze geteisterd had; of ook lagen ze ontworteld met hun kronen van sliertende takken grimmigzwart in hun ontbinding als reuzen met afstroomend haar.

De twee boerenfamilies Pistorius en Roberts bij hun grashutten

Daarna gingen we op verkenning, zoo vroeg mogelijk, want, koud als de nachten waren, de dagen in dit winterveld waren heet.

We namen een revolver mee, om in de lucht af te schieten, ter waarschuwing voor onze jagers, want het gevaar van verdwalen in dit tooverland was niet denkbeeldig. Deze plaats was afgezet, maar men kon er lang in rond dwalen zonder zijn weg te vinden, zonder een druppel water in een verschroeide hitte.

Wreed brandde de zon op de naakte stekelbosschen, op het door sprinkhanen half afgevreten gele gras, op de

Opeengevreten stammen vol bruine aarde als gemartelde lichamen van zwarten, met stukken kruin als skeletten van paarden, de gebleekte ribben half in den grond gegraven, kleine termietenhoopen als loerende bavianen achter een struik, en groote termietenhoopen, vier vijf meter hoog en meer waaraan men zich vergeefs meende te kunnen oriënteren, omdat ongezien, vlak in de nabijheid van dezen eenigshoogen een andere stond, even hoog en gelijk van vorm tusschen dezelfde stekelbosschen in dezelfde entourage van gevallen, half vergane stammen.

Soms plotseling een verblijding, een

wit-bebloesemde boom in de zon, maar bij het naderen bleek dat vreugdevolle witte toch niet anders te zijn dan een naakt stekelbosch.

Door deze wilde wereld lag een war-net van Kaffer- en veepaadjes, waar dan ook alleen de Kaffers en het vee nauw-keurig den weg in wisten.

Wij leerden ons eindelijk wat oriën-teeren aan een rosse berggroep in de verte, maar zelfs toen nog, als we met onze wandelstokken ieder zijwegje door een streep in het zand afgesloten en op iedere plek, waar het pad zich in de struiken verloor een kenteeken gezocht hadden, konden we nooit, met al den speurzinn, waarover mijn zuster zeer zeker beschikte, langs precies hetzelfde pad den weg terug vinden.

Het is ons overkomen, dat we wetend, dat we ons op nog geen vijf minuten afstand van de tent bevonden, een half uur rondgedwaald hebben, eer we ze ontdekten.

Ja, er zijn verhalen van reizigers, die vlak bij hun kamp gevonden zijn, omgekomen van honger en dorst.

Het was dan ook te gevaarlijk voor ons om na zonsondergang uit te gaan, ook omdat in de bergen nog veel tijgers huisden die zich 's winters overdag wel nooit in 't veld vertoonden, omdat het gras niet hoog genoeg was om zich te verbergen, maar 's nachts zich waagden om een bok of zebra te bespringen.

De jagers vonden dikwijls sporen van tijgers, en wij vonden meer dan eens griezelige resten van aangevallen wild.

Een avond kwamen onze jagers op-gewonden thuis. Ze hadden een grooten troep apen gezien en ze met hun Ford dwars door de bosschen achtervolgd. Schreeuwend en krijschend waren ze gevlucht zich slingerend van den eenen boom op den anderen; twee kleine apen lieten het leven.

De oude Elias was meegeweest op den tocht en had zich bang terugge-trokken, bijna was hij op de vlucht geslagen.

Den volgenden morgen kwam hij strom-pelend en zuchtend in ons kamp.

„Wat mankeer?” vraagt mijn zuster.

„Ek is baia ziek, missies,” steunt Elias.

„Hoekom?”

„Och missies, verklaart hij, „één dag was ek baia ziek, en die dokter het gekom, en hij het medicijne vir mij gegé en toe het ek weer rech gekom, en toe het die dokter vir mij gesé: ik moe ni aan 'n aap vat nie.” Arme Elias: en den vorigen dag hadden de heeren hem meegedwongen op de apenjacht. Dat mocht nooit meer gebeuren.

Mijn zuster gaf een purgeermiddel er wat gestoofde vruchten, toen is het me Elias na een dag of wat ook weer rec^l gekom, en geerbiedigd hebben onz twee jonge jagers dit voorschrift van den dokter in 't vervolg ook.

Later hoorden we, dat er voor ieder een verschillend recept is. De een ma niet aan een krokodil vat, de ander nie aan een schildpad enz.

Ons brood raakte op.

Naast Tusschenkomst, op Fairfield lagen twee boeren met hun vee in ' winterveld.

Ze woonden er met hun gezinner van Mei tot November, als de regen gingen vallen.

Ze hadden ons een bezoek gebrach en aangeboden brood voor ons te bakker.

Nu werd Willem met een zak van ons meel naar Fairfield gezonden.

„Toe Willem”, zei mijn zuster, „vraa toch 'n bietje vir die missies of ze ool nie botter en eiers wil verkoop.”

Willem vertrok met zijn zak in een sloop gebonden en kwam 'n paar uur later terug met boter en eiers in een doek geknoopt.

„Die Missies zèg: dit is sommaar, verklaarde hij, maar wij gedachtig aan de moeiten van het leven in de wilder nis, zeiden: „Nee maar, ons sal daar om vir die goed betaal,” en bepaalden zelf den prijs voor het veroverde, met een „baia dankie vir die missies.”

Ja, de menschen! Wezenlijk belang-

rijk werd het boschveld voor mij, toen ik in aanraking kwam met de menschen die er leefden en werkten.

De heele wereld is schoon, als er maar menschen zijn, die men kan liefhebben . . .

„Sst! . . . wat was dat? Hoefgetrappel!”

En nu weet men niet, hoe wonderlijke gewaarwording het is, wanneer men in de wildernis, waar alleen de ossewagen zijn breede ruige baan doorheengetrokken heeft, en men verder aangewezen is op de duizenden en een kronkelende paadjes door het vee gemaakt, of door die ondoorgrondelijke bruine kinderen van het land, opeens den hoefslag van een paard verneemt.

Wij wachtten in spanning, en zagen na enkele oogenschikkingen een ruiter tusschen de stekelbosschen zwenken en breken, vastgemuurd op zijn paard, dat bij ons kamp plotseling onbeweeglijk stond. De ruiter liet zich uit het zadel glijden en joeg het paard met een vriendschappelijken slag op de flank het veld in om te grazen.

Toen kwam hij groetend nader; een vreemde verschijning, heel jong nog, met een donker olijkleurig gezicht als een Italiaan, en sombergloeiende oogen. Het was een jonge boer die met meer dan driehonderd ossen aan den overkant van de Krokodilrivier lag. Hij moest daar blijven tot de regens invielen.

Na deze verklaring zette hij zich op een boomstronk bij het kampvuur en zweeg.

Lange stilten volgden, even afgebroken door vragen van onzen kant, korte

De Boeren in het winterveld bij hun houthakkerij

antwoorden van den ander, een lang, vreemd bezoek, het begin van een reeks van die vreemde bezoeken zonder veel woorden, waarbij hij veelal stond en toekeek of hout aandroeg als hij zag, dat het vuur minderde.

Tot er op een avond een licht begon te schijnen achter die donkere, broedende oogen.

De Boeren in het winterveld bij den maghlotsan

Iemand praatte over zingen. Toen hief hij plotseling het hoofd op en vertelde met zijn iets te diepe, donkere stem, dat hij zooveel van zingen hield.

Maar hij had zijn stem bedorven, bij de Marathon-races. Geloopen, geloopt had hij! De toejuichingen van de menschen hadden hem geholpen vol te houden.

't Jonge wat had hij geloopt!

De herinnering deed zijn donker gezicht weer even opglanzen . . . bijna aan 't eind had het gedonderd van toejuichingen, maar hij had geen menschen meer gezien, niets meer gevoeld ook, alleen had hij geweten, dat hij met wijd uitgebreide armen bij het eindpunt over het koord gevallen was en zijn bewustzijn verloren had.

Toen hij weer bijkwam, leek het, of er iets in zijn borst dichtgeklapt was, hij kon niet meer zingen. 's Avonds, als het werk gedaan was, en hij alleen in donker voor zijn tent bij het kampvuur zat, probeerde hij 't wel, zachtjes voor zich heen neuriënd, en soms was

het of de stem weer even uit wou schieten, maar in zijn borst was iets dichtgeklapt.

We beloofden hem, dat we aan een zaakkundige om raad zouden vragen; toen reikte hij mij plotseling, zonder een woord te zeggen, zijn vliegenjager over, een ossenstaart met een handvat, dat was zijn ontroerend bewijs van erkentelijkheid.

En die anderen! die we vrienden genoemd hebben! de boeren van Fairfield!

Den eersten Zondag al kwamen ze ons met hun gezinnen bezoeken op twee muilezelkarretjes geladen.

Een van de boeren was nog van het mooie oude voortrekkerstype, groote eenvoudige gezichtslijnen en den traditioneelen, langen baard.

Een groote theevisitatie opeens! Met ons twaalfen of dertien, beschikkend over twee kopjes en twee bekers.

Maar het vuur was willig, en we hadden twee paar willige handen, die voortdurend voor nieuwe thee zorgden, en afwaschten, en weer opnieuw be-

gonnen te dienen, als alle dertien menschen een beurt hadden gehad.

Ze praatten over de jacht, over den Boerenoorlog, over de toestanden in Europa; het ging niet heel diep, maar onder dit eenvoudig praten groeide het begripen van elkander en groeide de vriendschap.

Zij boden aan brood voor ons te bakken en rekenden op tegenbezoek.

Dat brachten we dan ook op een volgenden Zondag.

's Morgens hadden we Willem met een boodschap gezonden: „Zeg mooi vir die missies, ons kom 'n bietje kuier in die namiddag.”

We werden dus gewacht.

„Is het ver, Willem?”

„Nee — maar, dit is básià vèr”, be-
weerde Willem, maar we wisten nu al dat kaffers geen begrip van tijd of af-
stand hebben.

„Básià vèr” kan tien mijlen zijn, maar ook een halve mijl.

Zeggen ze: „Nee maar, dit is náá-
bij”, dan is het mogelijk tien mijlen of meer ver.

We bereikten na een half uur of drie kwartier wandelen langs de Krokodil-
rivier ons doel: twee hutten complexen, door hooge grasschuttingen ingesloten. Daar woonden de twee gezinnen Pis-
torius en Robberts.

Om de grashutten zwierven paarden en muilezels, zwarte varkens, een paar kloeken met kuikens, en op een open plek in de nabijheid, zagen we een bont gewirwar van ossen grazend of rustig herkauwend.

We gingen door een poortje in de grasschutting naar binnen, en vonden daar op een zeer zuiver erfje een paar tenten, met primitief huisraad en een stookplaats door een mestmuurtje om-
wald. In een van die tenten vonden we leden van de beide gezinnen om ons te ontvangen.

Ik heb over een ding verbaasd ge-
staan. Hoe hebben deze menschen in dit ruwe primitieve leven, hun merk-

waardig savoir-vure weten te bewaren!

Hoe uiterst beleefd waren ze in het bedienen hoe fijn gevoelig in hun op-
en aanmerkingen, hoe wezenlijk er op bedacht het hun gasten naar den zin te maken!

Hoe verstandig spraken ze over de toestanden in Europa, alsof ze het leven ginds meegemaakt hadden. En toch was de afstand, die deze menschen van de zoogenaamd beschaafde wereld scheidde, niet gering.

Op een vraag aan onzen ouden voor-
trekker Pistorius, hoever hij van de kerk verwijderd was op zijn eigenlijke plaats in de bewoonde wereld, was het antwoord: „Ons trek drie daë en dan slaan ons die Zondag oer, en dan trek ons weer drie daë, dit vat 'n week om kerk toe te gaan”.

Het werd zoo rustig gezegd, zoo trouw!

Ik voelde mijn eerbied voor deze menschen groeien.

Tijd en stilte, waarin iets bewaard werd, dat beteekenis had voor de eeuwig-
heid, en zijn glans legde over heel dit primitieve bestaan, ik had nooit gedacht zoo iets schoons in dit wilde veld te zullen ontmoeten.

We praatten tot dicht bij zonsonder-
gang. Toen kwamen de twee kloeken met hun schaar van kuikens door het iets openstaande stroopoortje het erf binnen om hun nachthok op te zoeken. Dan werd het voor ons ook tijd om naar huis te gaan.

Maar eerst nog een bezoek gebracht aan den reuzenmaghlotsan met zijn ge-
weldige slangenarmen iets verder op aan de Krokodilrivier.

We togen er met elkander heen; een klein kaffermeisje met een gelen hoofd-
doek om, danste voor ons uit. We kwa-
men door een waar vogelendorp, een groote groep boomen en heesters aan weerskanten van ons pad, donker, niet van bladeren, maar van kleine, schuit-
vormige nestjes, waarin nimmer gestoord duizenden kleine bonte vogeltjes huisden.

Wat voor vogeltje bouwt zich zulk een sierlijk woninkje?

„Och, sommar een vinkie?”

Maar mooi was het! mooi kleurde het bonte kleedje van het Kafferkind bij haar bruine gezicht en haar bruine beenen, en ontzagwekkend in zijn eenzame pracht stond daar de maghlotsan temidden van al het naakte, lagere hout, tegen de diep-violette bergen, en o zoo ongaarne namen we afscheid van onze gastheeren en hun gezinnen, van die gansche, wonderlijke, eenzame wereld.

Bij het heengaan vroeg onze voortrekker of we een *photo wilden nemen* van het graf van zijn vrouw. Hij had haar het vorige jaar verloren; ze lag begraven in het winterveld.

Toen we dan ook een paar dagen later in de volgeladen auto door Fairfield reden, op onzen weg naar huis, zagen we plotseling op een kruispunt onzen voortrekker alleen.

De heeren stapten uit; enkele Meters van den weg af zagen we een klippenomrand graf. Daar gingen ze heen, en met ontbloote hoofden werd eerbiedig de opname gedaan.

Dat was het laatste, het beste, het schoonste.

Er werden nog eens handdrukken gewisseld.

„God zegene u . . . tot wederziens!

Dank voor veel vriendschap!

Vaarwel!”

Toen reden we langs denzelfden weg door dezelfde wilde wereld in de richting van huis, uren, uren ver!

Maar achter ons lieten we een stuk schoon leven, de vreugde over een vriendschap in de verte, de herinnering aan een graf in de wildernis.

Het leven is schoon, overal waar menschen zijn, die men kan liefhebben.

Tusschenkomst Aug. 1924.

IN HEM LEVEN WIJ

Zeer onverschillig zijn de dagen nu:
 De regen en het ruischen van de boomen,
 En zon, en menschen die meelijdend komen,
 De pijnen, en de angsten, en de droomen,
 Want alle dingen worden weggenomen,
 Er is alleen licht tusschen mij en U.
 En dit beroert me en tast aan mijn gelaat
 En is zacht aan mijn lippen en mijn wangén
 En zinkt mijn oogén in en zingt gezangén
 In 't traage bloed, dat stil wordt en bevangén
 En niet durft huivren, en niet kan verlangen,
 Wijl Gij er zijt en door mij henen gaat.
 Dan wil het donkeren; en ik word nacht.
 De sterren rijzen brandend op en dalen.
 En dieren komen uit hun holen dwalen
 En rozen geuren en de nachtegálen
 Zijn wild, o leven! dan . . . diep ademhalen,
 Gij komt terug! de morgenwind waait zacht!

WILLEM DE MÉRODE